L'AIGUADOLÇ 43-44 (2015), pàg. 147-152 Edita: Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta

UN ACOSTAMENT A LA DARRERA POESIA DE JOAN NAVARRO
(Joan Navarro: *O: Llibre d'hores*, Edicions 96, La Pobla Llarga, 2014)

Carles Mulet

1. Introducció a l'obra poètica de Joan Navarro

Joan Navarro Tercero (Oliva, 1951) representa una de les fites emblemàtiques de la modernitat poètica al País València que es va engegar a partir de la transició democràtica. Una obra que arrenca el 1973 quan, amb *Grills esmolen ganivets a trenc de por*, guanya el primer premi de poesia Vicent Andrés Estellés dels Premis Octubre, un poemari rebut per la crítica i els lectors com un trencament que faria avançar la poesia catalana al País Valencià[1] i es desenvolupa de forma ininterrompuda mitjançant un seguit de poemaris propis i de traduccions d'altres llengües (de poetes italians i portuguesos, fonamentalment[2]) així com d'un permanent d'activisme poètic (recitals, presentacions, participació en seminaris i festivals de poesia...) on cal destacar l'edició de la revista digital d'art i literatura *sèrieAlfa*[3], fins arribar al formidable esplet de maduresa creativa que suposen les aportacions fetes, més o menys, en aquest darrer any. A més del llibre que centra aquesta ressenya, *O: Llibre*

[1] Aquell mateix any era seleccionat també, per formar part de *Carn fresca*, l'antologia fundacional de la nova generació poètica dels 70.

[2] Així mateix, i en sentit invers, els poemes de Joan Navarro han estat també traduïts a l'alemany, l'anglès, el castellà, l'eslovè, l'èuscar, el francès, l'hebreu, l'italià, el japonès i el portuguès.

[3] De la qual se n'han publicat ja 62 números des del seu inici en 1999 i que s'ha convertit en una publicació de referència, sense precedents en el nostre àmbit literari, sobretot pel que fa a la traducció poètica.

O:
LLIBRE
D'HORES
PERE SALINAS /
JOAN NAVARRO

d'hores (en col·laboració amb el pintor Pere Salinas)[4] s'hi afegeixen la traducció de *Margeando o caos* de Marjela Colares, *El plom de l'ham* (Premi Ausiàs March de poesia de Gandia) i *Llum cinabri. Calma tectònica* (en col·laboració també amb Lila Zemborain i Pere Salinas).

El resultat d'aquest llarg i fecund procés de creació literària ha estat un món poètic singular i un estil tan personal com coherent, bastits sobre un treball de despullament del llenguatge que persegueix la seua magnetització simbòlica, el seu aflorament des del silenci a la manera d'un esclat tel·lúric, catàrtic, així com la màxima condensació del contingut en una mena d'univers altament pressuritzat però dinàmic, en ebullició, magmàtic.

2. Acostament a *O: Llibre d'hores*

O: llibre d'hores és el punt d'arribada, o més bé encara una estació en el camí, d'un procés col·laboratiu de creació en el qual s'han embarcat, de ja fa uns anys, l'artista plàstic Pere Salinas i el poeta Joan Navarro[5]. En aquest cas el projecte ha partit d'un poema de Joan, "Els vèrtex de la O", que van inspirar un *Quadern O* per part de Pere, les pintures del qual han suggerit, de retorn, el conjunt de poemes que conforma el llibre definitiu. Res més lluny, per tant que la mera suma de materials o la il·lustració d'un text literari amb unes imatges artístiques. Es tracta d'un procés de fecundació, de simbiosi i d'expansió creativa. Resseguir un cercle infinit, un avenc o espiral engolidora: cap endins, cap a la commoció, cap a l'emoció vibràtil. Es tracta d'un material heterodox, d'una alambinada depuració lírica. Es tracta de forçar els límits de la comunicació, llençar senyals des d'un far mai no vist, amb un to i ritme abissal, críptic.

El mateix títol ja assenyala cap en aquest tret d'artefacte artístic singular. Els llibres d'hores neixen a l'edat mitjana, com una derivació dels Breviaris religiosos, per plantejar un camí iniciàtic

[4] De la repercussió del qual n'és una bona mostra el fet de ser guardonat, el juny de 2015, amb el XXVè Premi de la Crítica dels Escriptors Valencians.

[5] A més *d'O: Llibre d'hores*, podeu veure:
—Navarro, Joan i Salinas, Pere: *Atlas Correspondència 2005-2007.* València, Ed. Tàndem, 2008.
—Navarro, Joan i Salinas, Pere: *Grafies-incissions 2010*. València, Ed. Editilde, 2010.
—El llibre *Llum cinabri. Calma tectònica*, de Joan Navarro i Lila Zemborain (ed. Tànit, 2015), compta també amb il·lustracions de Pere Salinas.

privat, íntim, organitzats a partir de les hores litúrgiques que regien la pràctica de la devoció i la pregària diària, destinats als laics com a camí de salvació. I, a la vegada, eren uns llibres excepcionals, d'elaboració esmerada, il·luminats amb belles xilografies.

D'acord amb tot això, ens trobem davant un llibre a la vegada humaníssim i sideral, que transita pel voraviu de l'indicible. Un llibre del qual no he trobat una manera millor de fer-vos-en una breu síntesi sinó a través de l'extracció d'un devessall enganyosament caòtic, d'un grapat de paraules i frases pouades del seu fluir continu, i enfilades a dins una seqüència o camí que té la intenció d'acostar-nos al seu arrim, al xuclador negre, al forat sense fons del misteri.

Des de l'ignot
abans de la paraula i la pintura: callades constel·lacions, pedra de llamp, / clap de terra / ràbia mineral / or, cel, negra fúria / despulles del fos / fred d'aram...
A dins del temps
el seu lloc i el seu curs / el fet inexorable / la desvelada soledat / desviure / absència i oblit / recer de la memòria...
Per la mirada
mirada de vidre, fixa / ull que omple la mirada de nit / ull que no dorm / fecund/ mandorla / ametlla...
Des del cos
ombra i eco imprecís del cos / cossos a les fosques / el cos altres / ossos / llavis / mans / les formes del desig / la carn de l'ànima...
I la natura
arrels / llavors / pinyol / cossos celestes / gàbia del càntir / cascall / ou / riu / pou/ arbre / roca / font / cim i neu / arena / desert / aigües / aljub / avenc / incendi...
Transitar
veu / alfabet /escrius i reescrius / lent transcórrer / pensament / eco / vertigen / superfícies del poema / trànsit a l'arrel / tempteig de cavitat on dormita la mandíbula del silenci...
Cap a l'aurora
foc blanc / ullal d'aigua viva / capella buida / magrana encesa / somni i llum / música / vas / urna / receptacle / cèrcol / ala estesa...
Fins al lloc dels llocs
l'espai blanc del temps / espai del somni / petges d'àngel furtiu / oració / ofrena ...
I tornar al poema i mormolar: *Mutter, uch bin dumm, i endinsar-s'hi.*

Sí, aquest és el solatge d'una lectura atònita i encesa: *Des de l'ignot, a dins el temps, per la mirada, des del cos i la natura transitar cap a l'aurora, fins al lloc dels llocs, i tornar al poema i mormolar: Mare sóc un ximple, i endinsar-s'hi.*
O encara, si voleu, que el saber més difícil només cap dins l'úter, que la roda del temps no cessa mai de cantar l'anhel humà de meravella.